

Sygn. akt III AUa 541/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska SSA Michał Bober (spr.)
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2014 r. w Gdańsku

sprawy J. K.

z udziałem następców prawnych M. K. (1), T. K.

M. K. (2)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury i zwrot świadczenia

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. akt VIII U 121/12

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz M. K. (1) i T. K. 270,00 (dwieście siedemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

J. K. odwołał się od dwóch decyzji organu rentowego: o wstrzymaniu emerytury oraz zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych za okres od 1 czerwca 2009 roku do 31 października 2011 roku, w łącznej kwocie 49.852,82 zł.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie.

Sąd Okręgowy zaskarżonym wyrokiem oddalił odwołanie w przedmiocie decyzji wstrzymującej wypłatę emerytury od dnia 1 listopada 2011 roku do 1 grudnia 2011 roku (pkt. 1), zmienił zaskarżoną decyzję w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych i zobowiązał J. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres dwunastu miesięcy tj. od 1 listopada 2010 roku do 31 października 2011 roku (pkt. 2). Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach: J. K. od dnia 1 września 1994 roku przysługiwało prawo do renty inwalidzkiej 3 grupy inwalidów w związku z chorobą zawodową. Od dnia 1 listopada 2000 roku ubezpieczonemu przysługiwało prawo do emerytury, zawieszona w związku z osiągnięciem przychodu. Od dnia 1 listopada 2000 roku ubezpieczony pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, przyznaną na stałe. Od 1 maja 2001 roku ubezpieczony pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową powiększoną o połowę emerytury. Od 1 stycznia 2003 roku ubezpieczony, w związku z osiągnięciem przychodu, pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Od 1 lutego 2007 roku ubezpieczony pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową powiększoną o połowę emerytury. W okresie od 1 czerwca 2009 roku do 1 grudnia 2011 roku ubezpieczony prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą. Ubezpieczony od dnia 1 czerwca 2009 roku zgłosił się do ubezpieczenia zdrowotnego, wypełniając w terminie, tj. 4 czerwca 2009 roku, zgłoszenie. Ubezpieczony składał co miesiąc deklaracje rozliczeniowe.

Pismem z dnia 2 czerwca 2009 roku pozwany poinformował ubezpieczonego, iż otrzymał z Urzędu Miasta G. zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej wraz z kopią wpisu dotyczącą rozpoczęcia przez ubezpieczonego wykonywania działalności gospodarczej od dnia 1 czerwca 2009 roku.

W dniu 24 listopada 2011 roku ubezpieczony przedłożył w ZUS kserokopię wniosku o wykreślenie wpisu z ewidencji działalności gospodarczej z dniem 1 grudnia 2011 roku.

W zaistniałej sytuacji organ rentowy w dniu 2 listopada 2011r. wydał obie zaskarżone decyzje.

Od 1 grudnia 2011 roku, tj. od miesiąca, w którym ubezpieczony zaprzestał osiągania dodatkowego przychodu, pobiera on rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową powiększoną o połowę emerytury.

Uwzględniając częściowo odwołanie od decyzji w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia Sąd powołał się na art. 138 ust 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jt.: Dz.U. z 2013r. Nr 1440 ze zm.) wskazując, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane. Skoro ubezpieczony od dnia 1 czerwca 2009 roku zgłosił się do ubezpieczenia zdrowotnego, wypełniając w terminie, tj. 4 czerwca 2009 roku, zgłoszenie, to tym samym powiadomił ZUS o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane. Ubezpieczony składał miesięczne deklaracje rozliczeniowe. Nadto, pozwany otrzymał z Urzędu Miasta G. zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej ubezpieczonego wraz z kopią wpisu dotyczącą rozpoczęcia przez ubezpieczonego wykonywania działalności gospodarczej od dnia 1 czerwca 2009 roku, o czym pismem z dnia 2 czerwca 2009 roku poinformował ubezpieczonego. Ubezpieczony wykazał zatem, iż powiadomił organ rentowy o rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej z dniem 1 czerwca 2009 roku.

Sąd I instancji uznał tym samym, iż niezasadnym jest żądanie przez pozwanego zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, bowiem ubezpieczony Należy podkreślić, iż.

Apelację od powyższego wyroku wniosły obie strony.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 11 stycznia 2013 r. oddalił apelację ubezpieczonego (pkt I) i uwzględniając apelację organu rentowego, zmienił zaskarżony wyrok w pkt 2, oddalając odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 2 listopada 2011 r. zobowiązującej go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (pkt II).

Sąd wskazał, że kwestia dopuszczalności pobierania emerytury w zbiegu z rentą z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową w sytuacji prowadzenia przez uprawnionego działalności gospodarczej była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 1/05 (OSNP 2005 nr 14, poz. 213), w której przyjęto że: prawo do pobierania emerytury w zbiegu z rentą z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową (art. 26 ust. 1 ustawy wypadkowej) jest wyłączone w przypadku osiągnięcia przez uprawnionego przychodu, z którym łączy się obowiązek ubezpieczenia społecznego - niezależnie od jego wysokości - także wtedy, gdy emeryt (mężczyzna) osiągnął wiek 65 lat (art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej w związku z art. 103 ust. 2 ustawy emerytalnej). Zatem zarzut w zakresie braku podstaw do wstrzymania wypłaty emerytury należało uznać na bezzasadny.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, pouczenie z dnia 28 marca 2003 r., w którym organ rentowy poinformował ubezpieczonego o zmianie przepisów i braku możliwości pobierania emerytury w zbiegu z rentą z tytułu choroby zawodowej w przypadku osiągnięcia przychodu jest jasne i zrozumiałe, co za tym idzie, nie może on podnosić, że nie wiedział o istnieniu przesłanek uzasadniających zawieszenie jego świadczeń. W związku z powyższym pobrane przez ubezpieczonego świadczenia uznać należy za świadczenia nienależne i w związku z dyspozycją przepisu art. 138 ust. 2 ustawy emerytalnej muszą zostać zwrócone.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, złożenie deklaracji o ubezpieczeniu zdrowotnym nie jest równoznaczne z zawiadomieniem organu rentowego o prowadzeniu działalności gospodarczej. Za takie zgłoszenie uznał natomiast Sąd Apelacyjny oświadczenie złożone w dniu 6 października 2011 r., w którym ubezpieczony podał, że w 2010 r. odprowadził składkę zdrowotną i społeczną z działalności gospodarczej.

Ubezpieczony zaskarżył ten wyrok skargą kasacyjną w zakresie pkt II wyroku, zmieniającego wyrok Sądu pierwszej instancji w punkcie 2 i oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 2 listopada 2011 r., zobowiązującej ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 13 lutego 2014 r. w sprawie II UK 296/13 uchylił zaskarżony wyrok w punkcie II. i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Jak zważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku uchylającego, w stanie faktycznym niniejszej sprawy ubezpieczony nie był zobowiązany do zawiadomienia organu rentowego o podjęciu działalności, o której mowa w art. 104 ust. 1-4 ustawy emerytalnej, i o wysokości osiąganego z tego tytułu przychodu, a po upływie roku kalendarzowego - o wysokości tego przychodu uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym - na podstawie art. 127 ust. 1 ustawy emerytalnej, bowiem osiągnął obowiązujący uprzednio wiek emerytalny wynoszący 65 lat (art. 103 ust. 2 ustawy emerytalnej). W jego zatem przypadku powiadomienie o okolicznościach „powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń” sprowadzało się do poinformowania organu rentowego o podjęciu prowadzenia działalności gospodarczej, co jest równoznaczne z osiągnięciem przychodu z tej działalności – niezależnie od jego wysokości (art. 26 ust. 3 ustawy wypadkowej).

Artykuł 138 ust. 4 ustawy emerytalnej nie określa wymagań, jakie ma spełniać wskazane w tym przepisie zawiadomienie. Zawiadomienie to zatem może mieć w zasadzie dowolną formę oraz treść, a tym samym może być zarówno osobnym dokumentem, jak i może wynikać z treści innych składanych przez ubezpieczonych (prowadzących działalność gospodarczą) w organie rentowym dokumentów. Za takie „powiadomienie” należy uznać przekazanie organowi rentowemu (właściwemu oddziałowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych) przez ubezpieczonego zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego na podstawie druku ZUS ZZA, w którym zgłaszający podaje swoje dane osobowe (wraz z nr PESEL) oraz tytuł ubezpieczenia (zob. załącznik nr 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2009 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika, deklaracji

rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz innych dokumentów, Dz.U. Nr 186, poz. 1444 ze zm.).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Aktualnie przedmiotem rozpoznania pozostaje wyłącznie apelacja organu rentowego wywiedziona od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku w zakresie w jakim Sąd ten zmienił zaskarżoną decyzję w przedmiocie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych i zobowiązał J. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ograniczeniem do okresu dwunastu miesięcy tj. od 1 listopada 2010 roku do 31 października 2011 roku. W pozostałym zakresie wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie IIIAUa 1149/12 jest prawomocny i niezaskarżalny.

Z uwagi na zgon J. K. do udziału w postępowaniu już na etapie postępowania kasacyjnego wstąpili jego następcy prawni – małżonka oraz dwoje dzieci.

Stosownie do art. 398²⁰ zd. 1 k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Związanie wykładnią Sądu Najwyższego w rozumieniu ww. przepisu oznacza, że sąd, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania, nie może przepisów prawa interpretować odmiennie niż to wynika z uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego wydanego w rozpoznawanej sprawie. (por.: wyrok SN z dnia 13.01.2010r. w sprawie II CSK 374/09).

Przywołane wyżej rozważania Sądu Najwyższego oparte są na pełnej aprobacie dla rozstrzygnięcia i rozważań prawnych poczynionych w uzasadnieniu zaskarżonego przez organ rentowy wyroku Sądu I instancji.

W konsekwencji dokonania przez zmarłego wnioskodawcę skutecznego zawiadomienia organu rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, organ rentowy mógł domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wyłącznie za 12 miesięcy (art.138 ust.4 ustawy o emeryturach i rentach...)

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelacje stosownie do art.385 k.p.c.

W konsekwencji oddalenia apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, stosownie do art.98, 99 i art.108kpc oraz przy uwzględnieniu przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jt.: Dz.U. z 2013r., poz.490) - § 12 ust.1 pkt 2 (II instancja) oraz, §12 ust.4 pkt 2 (sporządzenie i wniesienie skargi kasacyjnej) zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawców (następców prawnych zmarłego) łącznie kwotę 240zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego oraz 30zł tytułem zwrotu opłaty od skargi kasacyjnej.